

Semiotyka

Karta opisu przedmiotu

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Kulturoznawstwo	Cykl dydaktyczny 2025/2026	
Specjalność -	Kod przedmiotu HKLTS.I8.02573.25	
Jednostka organizacyjna Wydział Humanistyczny	Języki wykładowe polski	
Poziom kształcenia Studia licencjackie I stopnia	Obligatoryjność Obowiązkowy	
Forma studiów Stacjonarne	Blok zajęciowy Przedmioty kierunkowe	
Profil studiów Ogólnoakademicki	Przedmiot powiązany z badaniami naukowymi Tak	
Koordynator przedmiotu	Katarzyna Skowronek	
Prowadzący zajęcia	Katarzyna Skowronek	
Okres Semestr 4	Forma zaliczenia Egzamin	Liczba punktów ECTS 3
	Forma prowadzenia i godziny zajęć Wykład: 30	

Efekty uczenia się dla przedmiotu

Kod	Efekty w zakresie	Kierunkowe efekty uczenia się	Metody weryfikacji
Wiedzy - Student zna i rozumie:			
W1	Student wie, jakie są podstawowe elementy znakowe funkcjonujące w kulturze dawnej i współczesnej	KLT1A_W01, KLT1A_W03, KLT1A_W11	Aktywność na zajęciach, Egzamin, Esej

Kod	Efekty w zakresie	Kierunkowe efekty uczenia się	Metody weryfikacji
W2	Student wie, jakie są aktualne problemy kulturowe (religijne, etniczne, światopoglądowe) i zna podstawowe teorie znaku z punktu widzenia logiki, semiotyki, antropologii	KLT1A_W06, KLT1A_W07, KLT1A_W11	Egzamin
W3	Zna i rozumie znaczenie refleksji i krytycznej analizy nad literaturą współczesną i jej wpływu na kształt obecnej kultury i przemian jakie się w dokonują współcześnie w udziale i tworzeniu kultury	KLT1A_W07	Egzamin
Umiejętności - Student potrafi:			
U1	Student umie analizować różne wytwory współczesnej kultury	KLT1A_U04	Egzamin, Esej
U2	Student umie interpretować i twórczo oceniać różne wytwory współczesnej kultury	KLT1A_U04, KLT1A_U05	Egzamin, Esej
U3	Student umie samodzielnie wypowiadać własne sądy na tematy związane ze współczesną kulturą - w formie ustnej i pisemnej	KLT1A_U10, KLT1A_U13	Egzamin, Esej
Kompetencje społecznych - Student jest gotów do:			
K1	Student umie publicznie wypowiadać się na tematy związane ze współczesną kulturą i jej wytworami	KLT1A_K09	Egzamin

Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się dla modułu zajęć

Kurs poświęcony jest wiedzy na temat znaków i systemów kodowych w kulturze i komunikacji. Student zapoznaje się z najbardziej znanymi teoriami znaku, ich typologią i funkcjonowaniem. Analizuje ich obecność w różnych systemach kulturowych.

Nakład pracy studenta

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane aktywności
Wykład	30
Samodzielne studiowanie tematyki zajęć	21
Egzamin lub kolokwium zaliczeniowe	2
Dodatkowe godziny kontaktowe	4
Przygotowanie projektu, prezentacji, pracy pisemnej, sprawozdania	20
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 77
Liczba godzin kontaktowych	Liczba godzin 30

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Treści programowe

Lp.	Treści programowe	Efekty uczenia się dla przedmiotu	Formy prowadzenia zajęć
1.	<p>W trakcie wykładów słuchacze zostaną zapoznani z podstawowymi ideami i koncepcjami współczesnej semiotyki/semiologii, pojęciami znaku i znaczenia, typami i funkcjami znaków w kulturze a szczególnie w kulturze współczesnej. Obszar omawianych zagadnień będzie obejmował metaforycznie rozumianą „mapę ludzkich zmysłów”: od semiotyki wzroku (obrazu) poprzez semiotykę dotyku, smaku, słuchu aż po semiotykę mowy ludzkiej i „mowy zwierzęcej”. Celem zajęć jest przede wszystkim dostarczenie wiedzy dotyczącej funkcjonowania różnych (wybranych) systemów semiotycznych i symbolicznych, szczególnie systemu językowego, a także narzędzi metodologicznych służących ich analizie i interpretacji. Przekazane również zostaną podstawowe informacje z dziedziny językoznawstwa: budowa języka, gramatyka języka i leksykon, problemy tekstu i dyskursu. Teoretyczne koncepcje wsparte będą materiałem ilustracyjnym (fotografie, dzieła plastyczne) i przykładami analiz z kultury popularnej.</p> <p>rogram wykładów</p> <p>1-2. Semiologia i semiotyka. Teoria znaku. Historia pojęć. Strukturalizm – semiologia – semiotyka – kluczowe problemy. Klasyczne teorie znaku. Działy semiotyki. Idee de Saussure’a. Ch. Peirce i jego koncepcja znaku. Koncepcja Ch. Morrisa. Koncepcja P. Guirauda. Oznaka, sygnał, komunikat. Znak, sens, pojęcie.</p> <p>3-4. Klasyfikacja znaków. Ikoniczność i indeksalność. Kod i system. Denotacja i konotacja. Semiotyka (semiologia) komunikacji. Modele komunikacji. Roland Barthes i Umberto Eco i ich teorie semiotyczne. Czy istnieje logika kultury? Związki syntagmatyczne i asocjacyjne. Metonimia i metafora. Język a inne systemy semiotyczne.</p> <p>5-7. Semiotyka obrazu. Obraz i kod. Czytanie kultury wizualnej i narzędzia metodologiczne. Typy interpretacji. Analiza treści. Kody obrazkowe. Znaki i wzory graficzne. Obraz a słowo – wzajemne interferencje. Malarstwo a sztuka literacka. Fotografia w triadycznym systemie znakowym Ch. Peirce’a. Semiotyka fotografii. Semioza. Od ikony do symbolu – wytwarzanie znaczenia w fotografii. Symbolika koloru. Analiza fotografii i tekstów plastycznych.</p> <p>8. Semiotyka gestów i dotyku. Komunikowanie niewerbalne. Intencjonalność-nieintencjonalność. Symboliczność-niesymboliczność. Funkcje komunikacji niewerbalnej. Modele zachowań niewerbalnych. Zachowanie niewerbalne a dominacja. Zachowanie niewerbalne a ekspresja emocjonalna. Kontakt dotykowy. Kinestetyka. Kontakt wzrokowy. Badania zachowań niewerbalnych. Psychologia kłamstwa.</p> <p>9-10. Kody matematyczne. Symbolika liczb. Numerologia. Semiotyka smaku i kulinariów. Antropologia stołu. Jedzenie jako tekst kulturowy. Gustemy C. Lévi-Straussa. Akt konsumpcji a akt seksualny. Akt konsumpcji a ideologia. Jedzenie a polityka. Jedzenie a sfera sacrum. Biesiadowanie. Cywilizowanie apetytu.</p> <p>11. Nurt symboliczny w antropologii i socjologii. Antropologia symboliczna jako kierunek i postawa naukowa. Poglądy C. Geertza, V. Turnera, D. Schneidera. Kulturowe i społeczne działania symboli. Symbole kluczowe. Teoria symbolicznego interakcjonizmu.</p> <p>12-13. Semiotyka języka. Język jako mowa i mówienie. Język jako kod i system. Język a myśl i rzeczywistość. Znaczenie i referencja. Akt komunikacyjny. Funkcje aktów komunikowania. Klasyczny i zmodyfikowany model R. Jakobsona. Między słowami... - ironia, aluzja, elipsa. Komunikowanie interpersonalne. Badania codziennych rozmów. Analiza konwersacyjna. Słowo w kulturze popularnej - status, aspekty semiotyczne i funkcje.</p> <p>14-15. Najpopularniejsze znaki i symbole kulturowe. Robert Langdon – najślynniejszy współczesny semiotyk. Analiza i interpretacja najpopularniejszych znaków i symboli wizualnych. Wędrowki symboli. Symbole w życiu codziennym. Symbole w sztuce, literaturze i snach. Aspekt psychologiczny, filozoficzny metafizyczny symboliki. Na tropach tajemniczych znaków, emblematów, symboli. Tajemne praktyki i stowarzyszenia. Znaki mistyki i nauki we współczesnej kulturze i przyczyny ich popularności. Podsumowanie tematyki wykładów. Omówienie esejów.</p>	W1, W2, W3, U1, U2, U3, K1	Wykład

Informacje rozszerzone

Metody i techniki kształcenia :

Mini wykład, Kształcenie zdalne

Rodzaj zajęć	Metody zaliczenia	Warunki zaliczenia przedmiotu
Wykład	Aktywność na zajęciach, Egzamin, Esej	

Warunki i sposób zaliczenia poszczególnych form zajęć, w tym zasady zaliczeń poprawkowych, a także warunki dopuszczenia do egzaminu

Warunkiem przystąpienia do egzaminu jest otrzymanie pozytywnej oceny z samodzielnego eseju dotyczącego analizy i interpretacji semiotycznej – szczegółowy kalendarz ustalania tematów prac, ich pisanie i oddawania oraz oceniania – na pierwszym wykładzie brak eseju lub ocena niedostateczna z niego - konieczność napisania eseju na ocenę pozytywną; wówczas można przystąpić do egzaminu (np. na II terminie) II termin egzaminu - w przypadku uzyskania oceny niedostatecznej na I terminie (III termin - gdy ocena ndst na II t.)

Sposób obliczania oceny końcowej

70% - ocena z egzaminu; 30% - ocena z eseju egzamin ma formę ustną W czasie egzaminu obowiązkowa jest znajomość treści wykładów i lektury podstawowej oraz znajomość różnych systemów kodowych i symbolicznych – szczegółowe wyjaśnienia na pierwszym wykładzie.

Sposób i tryb wyrównywania zaległości powstałych wskutek nieobecności studenta na zajęciach

Obecność na wykładach nieobowiązkowa, zawsze bardzo mile widziana;

Wymagania wstępne i dodatkowe

Uwaga: Studentów socjologii, dla których jest to wykład fakultatywny, obowiązują (jeśli wybiorą ten przedmiot) identyczne wymagania jak studentów kulturoznawstwa:

- 1) zaliczenie ma taką samą postać jak egzamin dla kierunku kulturoznawstwo (tzn. w formie ustnej);
- 2) na zaliczeniu obowiązują identyczne wymagania jak w czasie egzaminu dla kulturoznawców;
- 3) obowiązkowa (tak jak dla kulturoznawców) jest także praca pisemna z semiotyki/semiologii.

Zasady udziału w poszczególnych zajęciach, ze wskazaniem, czy obecność studenta na zajęciach jest obowiązkowa

Wykład: Studenci uczestniczą w zajęciach poznając kolejne treści nauczania zgodnie z sylabusem przedmiotu. Studenci winni na bieżąco zadawać pytania i wyjaśniać wątpliwości. Rejestracja audiowizualna wykładu wymaga zgody prowadzącego.

Literatura

Obowiązkowa

1. Językoznawstwo i semiotyka
2. Literatura obowiązkowa
3. A. Burzyńska, P. Markowski, Teorie literatury XX wieku, (cz. Podręcznik), Kraków 2006, r. VIII.
4. U. Eco, Teoria semiotyki, Kraków 2009, r. 1 i 2.
5. J. Fiske, Wprowadzenie do badań nad komunikowaniem, Wrocław 1999, r. 3, 4, 5.
6. Z. Nęcki, Komunikacja międzyludzka, Kraków 1996, r. I, II, IV, V.
7. Ch. Baylon, X. Mignot, Komunikacja, cz. I, r. 2: „Komunikacja a semiologia”.
8. Literatura zalecana
9. D. Brown, Zaginiony symbol, Warszawa 2010.
10. R. Barthes, Mitologie, Warszawa 2008.
11. R. Barthes, Podstawy semiologii, Kraków 2009.
12. M. Czeremski, Struktura mitów. Kraków 2009.
13. Czytanie tekstów kultury. Metodologia, badania, metodyka, red. B. Myrdzik, I. Morawska, Lublin 2007.
14. B. Dobek-Ostrowska, Nauka o komunikowaniu. Podstawowe orientacje teoretyczne, Wrocław 2001.
15. J. Drozdowicz, Symbole w działaniu. Akademickie konteksty nurtu symbolicznego w antropologii, Poznań 2009.
16. J. Gage, Kolor i kultura. Teoria i znaczenie koloru od antyku do abstrakcji, Kraków 2008.
17. U. Eco, R. Rorty, J. Culler, Ch. Brooke-Rose, Interpretacja i nadinterpretacja, Kraków 2008.
18. U. Eco, Od drzewa do labiryntu. Studia historyczne o znaku i interpretacji, Warszawa 2009.
19. U. Eco, Pejzaż semiotyczny, Warszawa 1972.
20. U. Eco, Superman w literaturze masowej. Powieść popularna – między retoryką a ideologią, Kraków 2008.
21. Ideologie w słowach i obrazach, red. I. Kamińska-Szmaj i in., Wrocław 2008.
22. K. Juranek-Mazurczak, „Bogumił, dlaczego te psy tak wyją?”..., w: Poszukiwanie sensów. Lekcja z czytania kultury, red. P. Kowalski i Z. Libera, 149-159.
23. Z. Kloch, Odmiany dyskursu. Semiotyka życia publicznego w Polsce po 1989 roku, Wrocław 2006.
24. A. Kłosowska, Socjologia kultury, Warszawa 1983, r. 5.
25. M. Krajewski, Kultury kultury popularnej, Poznań 2003, r. 5.
26. I. Kurcz, Psychologia języka i komunikacji, Warszawa 2005, r. 3 i 14.
27. P. Lunde, Tajemnice szyfrów. Znaki, symbole, kody kryptogramy, Warszawa 2009.
28. K. Łeńska-Bąk, Cudze smaki. O trudzie rozumienia obcych upodobań gastrycznych, w: Poszukiwanie sensów. Lekcja z czytania kultury, red. P. Kowalski i Z. Libera, 109-138.
29. M. Michałowska, Niepewność przedstawienia. Od kamery obskurny do współczesnej fotografii, Kraków 2004, r. III.
30. M. O’Connell, R. Airey, Znaki i symbole, Warszawa 2007.
31. G. Osika, Procesy i akty komunikacyjne. Koncepcje klasyczne i współczesne, Kraków 2011.
32. W. Pisarek, Wstęp do nauki o komunikowaniu, Warszawa 2008, r. I i II.
33. G. Rose, Interpretacja materiałów wizualnych. Krytyczna metodologia badań nad wizualnością, Warszawa 2010.
34. Słowo w kulturze współczesnej, red. W. Kawecki, K. Flader, Warszawa 2009.
35. M. Snopek, Tatuaz. Element współczesnej kultury, Toruń 2009.
36. Sztuka interpretacji, red. B. Czajkowski, Wrocław 2006.
37. Sztuki wizualne jako nośniki ideologii, red. M. Lisiecki, Toruń 2009.
38. D. Strinati, Wprowadzenie do kultury popularnej, Poznań, r. 3.
39. R. Tokarski, Semantyka barw we współczesnej polszczyźnie, Lublin 2004.
40. M. Toussaint-Samat, Historia naturalna i moralna jedzenia, Warszawa 2002.
41. R. Wrangham, Jak gotowanie stworzyło człowieka. Walka o ogień, Warszawa 2009.
42. Wizualność miasta. Wytwarzanie miejskiej ikonosfery, red. M. Krajewski, Poznań 2007.
43. Znaki i symbole. Ilustrowany przewodnik, red. M. Bruce-Milford, P. Wilkinson, Warszawa 2009.

Badania i publikacje

Publikacje

1. 2001 – Współczesne nazwisko polskie. Studium statystyczno-kognitywne, Kraków: IJP PAN.
2. 2004 – Szkolny słownik wyrazów obcych i trudnych, Kraków: Wydawnictwo Zielona Sowa.
3. 2004 – Media i nazwy. Z zagadnień onomastyki medialnej (współautor: M. Rutkowski), Kraków: Lexis.
4. 2006 – Między sacrum a profanum. Studium językoznawcze listów pasterskich Konferencji Episkopatu Polski (1945-2005), Kraków: Lexis.

5. 2013 - Nowa duchowość w kulturze popularnej. Studia tekstologiczne, Kraków: Libron (współautor Z. Pasek).
6. 2014 - „Idee i Myśliciele”, t. XVII, Język - źródłem (nie)porozumienia (współredaktor Ł. Trzciniński), Kraków, Aureus.
7. 2015 - „Słownik polskich leksemów potocznych”, tom VIII (współredaktor W. Lubaś), Kraków, IJP PAN.
8. 2002 - Mały słownik odmiany nazw własnych, IJP PAN - TMJP, Kraków-Cieszyn (współautorzy: B. Czopek-Kopciuch, E. Supranowicz pod kier. A. Cieślíkowej), I wydanie (2007 - reedycja).
9. 2003 - Suplement do Słownika etymologiczno-motywacyjnego staropolskich nazw osobowych, tom VII, hasła E-Ki, red. A. Cieślíkowa, Kraków: IJP PAN (współautorzy: zespół Pracowni Antroponimicznej).
10. 2007 - współredaktorka tomu: Nowe nazwy własne - nowe tendencje badawcze, red. A. Cieślíkowa, K. Skowronek, B. Czopek-Kopciuch, Kraków: IJP PAN.
11. 2007 - Antroponimia Polski XVI-XVIII w., t.1, red. A. Cieślíkowa, Kraków: IJP PAN (współautorzy: zespół Pracowni Antroponimicznej), hasła (autorskie) E-F.
12. 2009 - Antroponimia Polski XVI-XVIII w., t.2, red. A. Cieślíkowa, K. Skowronek, Kraków: IJP PAN (współautorzy: zespół Pracowni Antroponimicznej), hasła (autorskie) I-J.
13. 2009, 2011, 2013, 2015 - współredaktorka tomów: Antroponimia Polski XVI-XVIII w., t. II, III, IV, V (współredaktorzy: A. Cieślíkowa, H. Górny).
14. 2011 - Wokół teorii i empirii socjologii języka (współredaktorka K. Leszczyńska), Kraków, Wydawnictwa AGH.

Kierunkowe efekty uczenia się

Kod	Treść
KLT1A_K09	Ma świadomość znaczenia humanistyki dla rozumienia współczesnych procesów społecznych, politycznych, gospodarczych i kulturowych.
KLT1A_U04	Rozpoznaje, interpretuje i przeprowadza krytyczną analizę dzieła literackiego, filmowego, plastycznego, muzycznego i teatralnego z zastosowaniem odpowiednich metod, w celu określenia znaczeń tych dzieł, ich oddziaływania społecznego oraz miejsca w procesie historyczno-kulturowym.
KLT1A_U05	Poprawnie stosuje poznaną podstawową terminologię kulturoznawczą.
KLT1A_U10	Konstruuje i rekonstruuje różnego rodzaju argumentacje, odwołując się do podstawowych przesłanek normatywnych danego stanowiska lub do założeń światopoglądowych bądź tradycji kulturowych.
KLT1A_U13	Pisze eseje, przygotowuje referaty, samodzielnie wybierając odpowiednią literaturę źródłową i przedmiotową.
KLT1A_W01	Posiada podstawową wiedzę o obszarach będących przedmiotem badań kulturoznawczych.
KLT1A_W03	Zna terminologię używaną w kulturoznawstwie jako dyscyplinie naukowej.
KLT1A_W06	Zna i rozumie podstawowe metody analizy i interpretacji zjawisk kulturowych.
KLT1A_W07	Zna główne kierunki rozwoju kulturoznawstwa.
KLT1A_W11	Zna podstawowe relacje zachodzące między głównymi prądami umysłowymi epoki a przemianami dokonującymi się w obszarze kultury i życia społecznego, z uwzględnieniem roli i znaczenia mediów.